Během krize klesly mzdy nejvíce v kraji Vysočina

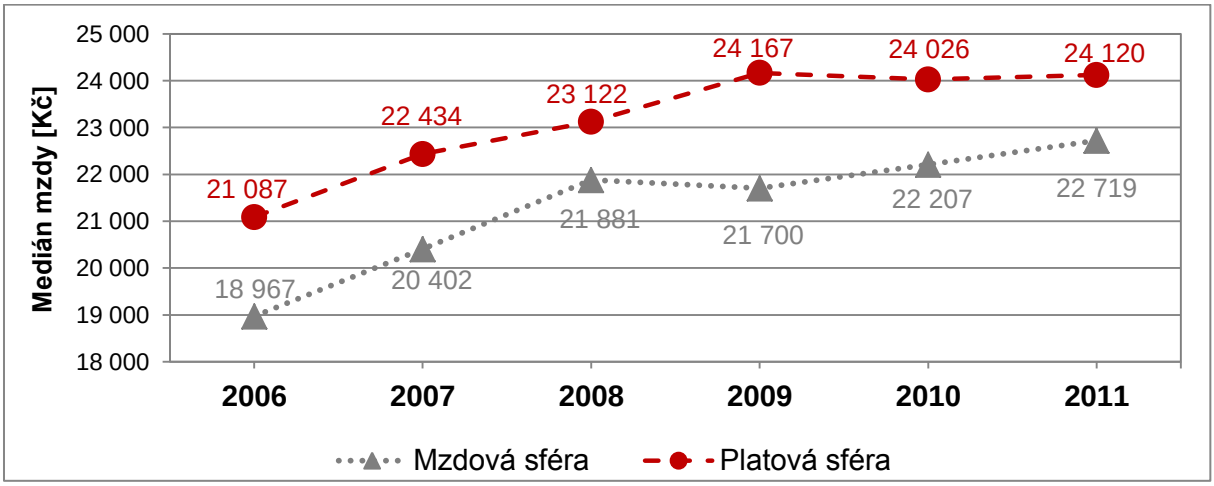
Po krachu několika amerických bank v roce 2007 se přesunula finanční krize do Evropy, kde se projevila v průběhu roku 2008. Finanční krize přešla postupně v krizi ekonomickou, a v některých zemích EU se v jejím důsledku projevil i neutěšený stav veřejných rozpočtů. K obavám vyplývajícím z možného oslabení poptávky a zastavení hospodářského růstu se přidaly problémy týkající se trhu práce. Přestože je **Česká republika** zemí s relativně stabilním finančním sektorem, vážnější **příznaky krize** byly na českém trhu práce identifikovány **v roce 2008**, a přetrvávají v mírnější podobě doposud.

Vývoj výdělků se v krizovém období 2007-2011 liší mezi mzdovou a platovou sférou. Vývoj **ve mzdové sféře** odpovídá **hypotéze o vývoji mezd v době ekonomické krize**. V platové sféře tomu tak z pochopitelných důvodů není. V platové sféře není hlavním cílem ekonomických subjektů dosažení zisku, a tak nemusí v době ekonomické krize snižovat platy svých zaměstnanců. Subjekty zde musí dodržovat systém platových tarifů a zaručené mzdy, což jim ve skutečnosti ad hoc snížení platů na základě aktuální ekonomické situace znemožňuje. Jedinými omezeními subjektů v platové sféře jsou z hlediska odměňování zaměstnanců omezení rozpočtová. Z výše uvedených důvodů bude pozornost dále zaměřena pouze na mzdovou sféru.

Krize ve mzdové sféře

Vývoj mediánu hrubé měsíční mzdy ukazuje graf 1, který pro ilustraci znázorňuje i platy v platové sféře. Ekonomická **krize se projevila ve mzdové sféře plně v roce 2009**, kdy došlo k **poklesu mezd**. V tomto roce **se snížila i odpracovaná doba a** objem práce **přesčas**. V roce 2010 došlo z hlediska odpracované doby a přesčasu k oživení, a téměř předkrizová úroveň odpracované doby i přesčasu byla zachována i v roce 2011.

Graf 1: Medián hrubé měsíční mzdy/platu ve mzdové a platové sféře v období 2006-2011.

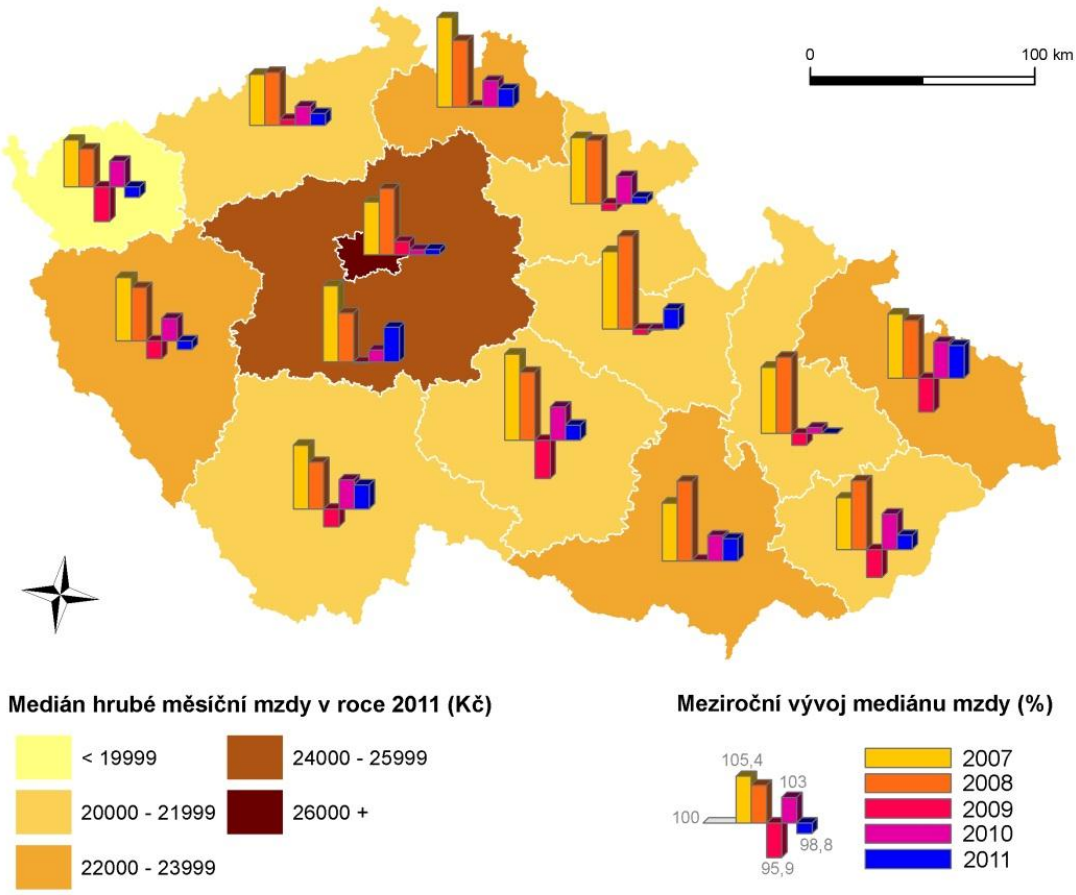
Zdroj: ISPV.

Mzdy a platy v krajích

Ekonomická krize se projevila na krajských trzích práce odlišně, jak můžeme soudit i z vývoje **míry registrované nezaměstnanosti či počtu uchazečů na jedno pracovní místo** v jednotlivých krajích. I z těchto údajů vyplývá, že v letech **2009-2010** se ekonomická **krize** projevila **ve všech krajích**, ale lišila se úroveň dopadu. V roce **2011** byly patrné první známky **oživení** ekonomiky doprovázené poklesem registrované míry nezaměstnanosti.

Z hlediska výdělků byl vývoj podobný (viz obrázek 1). **Během ekonomické krize** došlo **ve všech krajích** ke **zpomalení růstu mezd** (nebo dokonce k jejich poklesu), a to bez ohledu na výchozí úroveň výdělků v daném kraji. V roce 2009 se úroveň mezd ve vybraných krajích (Ústecký, Liberecký, Středočeský a Jihomoravský) zastavila na úrovni roku 2008. V ostatních krajích medián hrubé měsíční mzdy poklesl. K **nejvyššímu poklesu** úrovně **mezd** došlo **v krajích Vysočina** (-4,5 %) **a Karlovarském** (-4,1 %). **Specifický vývoj mezd** můžeme pozorovat **v hl. m. Praze**. Na jednu stranu byl tento kraj jediným, kde se v roce 2009 medián hrubé měsíční mzdy zvýšil (+1,6 %). Na druhou stranu však zde v letech 2010 a 2011 – na rozdíl od ostatních krajů – mzdy téměř stagnovaly.

Obrázek 1: Vývoj mediánu hrubé měsíční mzdy ve mzdové sféře ČR v jednotlivých krajích v období 2007-2011.

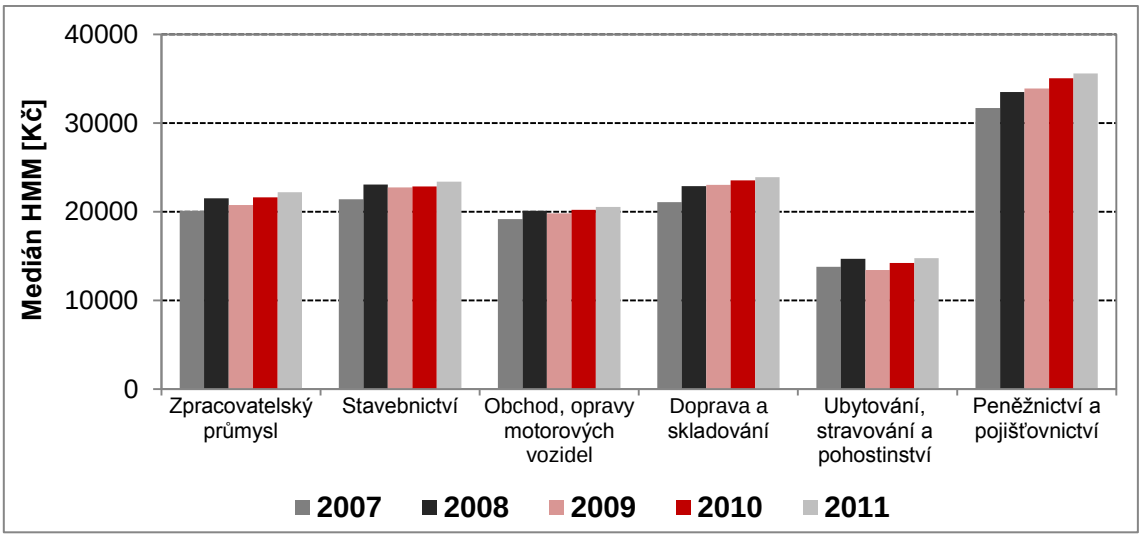

Zdroj: ISPV.

Mzdy ve vybraných odvětvích mzdové sféry

Ekonomická krize zasáhla některá odvětví hlouběji. Graf 2 ukazuje vývoj mezd v odvětvích, která byla v souvislosti s krizí zmiňována nejčastěji.

Graf 2: Vývoj mediánu hrubé měsíční mzdy ve vybraných odvětvích CZ-NACE v období 2007-2011.

Zdroj: ISPV.

Z grafu 2 je zřejmé, že **medián** hrubé měsíční **mzdy poklesl v roce 2009 téměř ve všech sledovaných odvětvích**. V celém sledovaném období se **zvyšoval medián** hrubé měsíční mzdy **pouze v** odvětví **peněžnictví a pojišťovnictví**, a to průměrným tempem 3,7 % ročně. Vývoj v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví potvrzuje tvrzení, že český bankovní sektor je v porovnání s ostatními zeměmi stabilní a finanční krize jej nezasáhla.

Zvyšování mediánu (či průměru) hrubé měsíční **mzdy** však **neznamená**, **že se zvýšila mzda každého zaměstnance**. Ekonomická krize s sebou totiž přinesla i **častější propouštění nekvalifikovaných zaměstnanců** s nejnižšími příjmy, a tak mohlo dojít ke zvýšení úrovně mezd v ekonomice, aniž by došlo – v krajním případě – k navýšení mzdy jediného zaměstnance.

Údaje o vývoji výdělků v ČR byly čerpány z **Informačního systému o průměrném výdělku** (ISPV) spravovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí. ISPV je od roku 2011 plně harmonizováno se mzdovou statistikou Českého statistického úřadu (ČSÚ). Aby byly výsledky týkající se výdělků srovnatelné v rámci celého sledovaného období 2007-2011, byly výdělky za rok 2011 dopočteny pomocí původní metody (tzn. bez harmonizace).

Medián představuje prostřední hodnotu ze všech zjištěných hodnot, tj. jedna polovina hodnot je menších a druhá polovina hodnot je větších než medián. Ve srovnání s průměrem je základní výhodou mediánu skutečnost, že není ovlivněný extrémními hodnotami.